

Independentziaren bermea

Mirentxu Purroy eta Mariano Ferrer euskal kazetaritzaren historia bizia dira. Beti jardun izan dira alderdietatik eta alderdikierietatik aparte, independentzia gordez, baina justiziaren eta demokraziaren aldeko konpromiso pertsonal eta politiko irmoari eutsiz. Bermea izan dira beren entzule eta irakurleentzat, zintzotasunaren ispilu eta aho bizarrik gabe aritu izan dira, *Alda* aldizkariko elkarrizketa honetan egiaztatu dezakegunez.

Creative Commons lizentzia libreaki esker ekarri dugu ARGIAra.

TESTUA | IVAN GIMENEZ, ALDA ALDIZKARIA
ARGAZKIAK | JAGOBA MANTEROLA - FOKU

Zer iritzi duzue komunikabideek 40 urteotan izan duten bilakaerari buruz?

M. Ferrer: 1970eko eta 1980ko hamarkadetan, kazetaritza gizartearen eta demokraziaren zerbitzurako tresnatzat hartzen genuen, bai hemen bai Espainiako Estatuko beste leku batzuetan. Gerora, lanbide honetan ere normalizatzen joan zen zatiketa politikoa: askatasunak sendotzeko helburu bateratutik aukera politiko jakinak babestera pasaginen. Ondoren, 90eko hamarkadaren erdialdetik aurrera, are nabarmenagoa bihurtu zen hedabideen jabetzaren kontzentrazioa eta, hala, botere ekonomiko oso jakinak jabetu egin ziren komunikabideez. Hedabideak bihurtu ziren interes politiko alderdikoen eranskin eta, geroago, baita interes ekonomikoen euskarri ere.

Aldi berean, lanbidearen baldintzak gero eta prekarioagoak bihurtu dira.

M. Ferrer: Bai, mundu guztiak jasandako krisiaz gain, gure lanbidean oso gaiz-

ki kudeatu zen alderdi digitala. Horrek eragin zuen krisia behar baino handiago izatea, eta prekarietatea areagotzea: soldata txikiak, lan-segurtasunik batere ez, eta informazioa oso denbora tarte laburrean eman beharra, besteak beste. Orain oso arraroa da egunkarietan (eta zer esanik ez, gainerako hedabideetan) albisteak edo esklusibak aurkitzea, eta, horren ondorioz, gaur egun beste bat da joera: jakinak diren gertakariak ikusgarri bihurtzea. Hortik dator informazioaren kalitatearen beherakada.

M. Purroy: Prekarietatearekin batera etorri zen lanbidearen sinesgarritasun galtzera, eta fenomeno hori larriagotzen joan da politika profesionalizatzen joan den erritmo berean. Duela ez hainbeste urte, kazetariok eskura genituen informazioaren jatorrizko iturriak (politikariak, lehen eskuko iturri fidagarriak eta abar), baina pixkanaka komunikazio-kabineteen, prentsa-ohar ofizialen eta abarren diktadura gailentzen joan da.

M. Ferrer: Hainbestearino, ezen kazetaria ez baita jada erredakziotik ateratzen,

eta prentsa-ohar ofizialen, agentzietako albisteen eta abarren artean itota dago. Jada ez da albisterik bilatzen. Gainera, erakundeen informazioa argitaratzeak ez du inoiz arazorik sortzen, eta hala, lanbidea gero eta erosoago bihurtzen ari da.

Zer beste arrazoi dago lanbideak sinesgarritasuna galtzeko?

M. Purroy: Dudarik gabe, adierazpenei oihartzun egiten dien kazetaritza. Nik ez nuke onartuko politikarien edo pertsona famatuen adierazpenei hainbeste leku ematea. Ematen du lauk esaten dutena, hori dela garrantzitsua, eta ez benetan gertatzen dena. Egoeraz baliatu nahi duten lau oportunistak erabakitzen dute zer den albiste, eta besteok... onartu egin behar dugu?

M. Ferrer: Zer da albistea? Jendeak edozein esparrutan (politika, gizartea, kultura...) herritar kontziente eta aktibo gisa jokatu ahal izateko jakin behar duena. Ez da nahikoa gertakari edo datu berriak ematea; aitzitik, arrazoiak eta kausak ere azaldu behar dira.

Irratiak, telebista, webguneak, egunkariak... komunikabide guztiak dabilta gobernuek, berdin estatukoek nahiz autonomikoek, emandako informazioaren orbitan.

M. Purroy: Hor, zalantzarik gabe, telebista da boterearekiko morrontzaren adibide garbiena. Gaur egun, botereak berak fabrikatzen ditu albisteak, eta gero etengabe irentsarazten digute eskura dituzten tresna guztiak baliatuta: tertuliak, txisteak... Kate publikoak nahiz pribatuak, denak dira boterearen mirabe. Baina hemengoaz ari bagara, ETBri lasai ederrean dei diezaiokegu Arantxa Tapia Telebista. Herrialde oparoaren irudia eta abar saldu behar du, ados, baina egunero izan behar al du albiste? Euskal Herrian ez da beste ezer existitzen, antza denez. Eta hedabide publiko bati buruz ari gara.

“

ETBri lasai ederrean dei diezaiokegu Arantxa Tapia Telebista; herrialdean ez da beste ezer existitzen

MIRENTXU PURROY

Nolakoa izan behar du hedabide publiko batek?

M. Ferrer: Tira, Teleberria pintxo-ostatu bat bihurtu da. Lotsagarria da.

M. Purroy: Albert Camusek esaten zuen kazetariak izan behar duela herriaren bozgorailu emozionala, eta hedabide publikoek errealitatea islatu behar dutela, unean uneko Gobernuaren gustukoa izan ala ez. Orain daukaguna alderdi-kuotak dira. EiTbN horrela banatzen dira minutuak. Bai, lotsagarria da, kazetaritzaren kontrakoa. Hemen, hedabide publikoa alderdi bati lerratua dago, bezar ez da publikoa.

M. Ferrer: Nik arrisku batzuk hartuko ditut. Ez nituzke onartuko informazio-bide publikoak. Gobernuaren mende dagoen bitarteko batek ezin du inpartziala izan. Adibidez, telebista publikoak eduki ez errentagarriak lantzeraz mugatu beharko luke, beste inork egingo ez dituenak egitera: kultura, dokumentalak, artea... Bestelako gauzak esan behar lituzke, berehalako errentagarritasunaren mende ez daudenak, baina gizarte batentzat beharrezkoak direnak.

Emakumeak zergatik ez du hedabideetan dagokion lekua aurkitzen, fakultateetan gehiengoa izan arren?

M. Purroy: Azken 40 urteotan ez dugu hobera egin, baina hipokritagoak gara. Emakumeek ez dituzte zuzendaritza-postuak betetzen oraindik ere, eta betetzen dituztenean, seguru askoz gutxiago kobratzen dutela. Nik neuk ere, *Eginen*, zuzendari postua bete zuten gizonezkoek baino gutxiago kobratzen nuen. Frankismoaren kultura-substratuak bere horretan dirau. Bide luzea dugu egiteko.

M. Ferrer: Bistan denez, gai hau askoz nabarmenago azaleratzen ari da azkeneko bizpahiru urteotan, feminismoa indarra hartzen ari den honetan. Nolanahi ere, duela ez hainbeste, egiaztapen bat egin nuen: *El País* egunkariaren ale bat hartu nuen, ausaz, eta emakume baten lehen argazkia 39. orrialdean agertzen zen. Horri buelta emateko lan handia egin beharko da.

Biek gaztelaniaz egin izan duzue lan. Zer harreman duzue euskararekin?

M. Ferrer: Nire ingurunea erdalduna izan da beti, eta nire xalotasunean, uste nuen euskaraz nik bakarrik ikas nezakeela. Hainbat ahaleginen ondoren, gaur euskaraz irakurtzen dut, ondo ulertzen dut eta euskaraz bizi naiz egunean bizpahiru orduz, baina erraztasuna falta zait.

M. Purroy: Gu euskararen belaunaldi galdua gara edo, hobeto esan, belaunaldi debekatua. Nire Nafarroan ezinezkoa zen

euskaldun bat aurkitzea. Ni oso gazterik hasi nintzen lanean, eta gorriak eta bi ikusitakoa naiz euskaraz ikasteko ahaleginen. Euskaraz erraztasunik ez izateak umiliazioak ekarri izan dizkit lanbidean, eta zenbaitetan gutxietsi ere egin izan naute horregatik. Euskaraz irakurtzen dut, ulertzen dut, baina beti zailtasunekin. Hortxe dago, gauero, nire ohe ondoko mahaitxoan.

“

Emakumeon eginkizuna hedabideetan? Ez gaude duela 40 urte baino hobeto, baina hipokritagoak gara

MIRENTXU PURROY

Politikara etorrira, zuen iritziz Espainiako Estatua krisian dago, edo beti bezain indartsu?

M. Ferrer: Kataluniako adibidea baliatuta: ez zekiten Estatu bat hain indartsua izan zitekeenik. Guk hemen, gure apalean, bagenekien. Alde horretatik, Estatu oso indartsua da, beti bezala, baina aldiz, Espainiaren ideia gero eta ahulagoa da. Bada halako behin-behinekotasun sentsazio bat. Ebaki hori zaindu egin behar da, asko gaiztotu daiteke-eta, ikusten ari garen moduan.

M. Purroy: Estatuak Kataluniak baino

askoz gehiago galdu du. Matxinadagatik 30 urte eskatzea ahulezia horren adierazle da. Estatu frankistak premia sentitu duenean azaleratu du bere boterea eta indarra, bere burua kolokan ikusi duenean. Ez du ez forma, ez konponbide, ez justizia demokratikorik. Orain egiaztatu dugu trantsizioa zoru ustelaren gainean itxi zela. Eta uste dut belaunaldi honek ezin izango duela konpondu, supremazismo espainiarra gailentzen delako.

Euskal oasian bizi gara, ala propagandaren eragina da irudipen hori?

M. Ferrer: Hor zerikusi handia izan du ETaren amaierak. Urte askotan asaldatu, kezkatuta, beldurtuta... bizi izan gara. Heriotza, espetxea, errepresioa, beldurra... horiek ziren eguneroko gaiak. Hori bukatu da, baina euskal gizartea nekaturta dago, ajeak jota bezala. Ezkortasuna nabaritzen da, etor daitekeen edozein aldaketaren aurrean. Eta EAJk ondo interpretatu du: har dezagun lasai. Eta horri krisi ekonomikoa gehitzen badiogu, diskurtsoa, ezinbestean, horretara mugatu da: "gure txarrean, ez gaude gaizki". Eta hori guztia praktikara eramateko, Urkullu lasaigarri perfektua da.

M. Purroy: Hibernazioan gaude, zerbaiten esperoan bezala. Ziurgabetasun ekonomikoak kezka sortzen du, eta gazteei horixe erakutsi diegu: ez zaitezte gehiegi mugitu, ez du merezi eta. Herrialdea gelditu egin da bat-batean, eta gu pintxoak jaten, dibertitzen eta hiriak dotore jartzen aritu gara. Agian jasandako urte gogorrei emandako erantzuna izan da. Testuinguru horretan, EAJ familien sare bat da eta familiako kideak politikan kokatzea da sare horren xedea. Ezer gutxi gehiago. Eta Urkullu galga argia da edozein ekimen geldiarazteko. Lehendakariak mendeko izatearen lasaitasuna dakar.

Badago oposizio politikorik Euskadin?

M. Ferrer: Ez dago oposiziorik. Erabakitze eskubidearen aldeko trena jar daiteke martxan eta abiarazi, baina EAJ, PSOE eta PP galga ezartzen ari dira, tren hori geldiarazteko.

M. Purroy: Ezker abertzalea izan daiteke oposizioa, baina oraindik ere motxila astuna du gainean. Motxila desegiteko, mahaian beste jaun-andreekin batera eser daitezkeela erakusteko fasean daude. Izan ere, jakina, oposizio handia egiten baduzu, leku hori kendu egiten dizute. **M. Ferrer:** Ezker abertzalea neutralizatuta dago bere azken hamarkadetak historiaren eraginez. Merituak biltzen

ari dira gaur-gaurkoz egin ezin duten borroka bati aurre egiteko. Gainera, ezker abertzaleak ahaztu samar dauka gai soziala, ez du artikulatu, eta ez du politikara eraman.

ETaren ondoren, euskal gizartea ajeak jota dago, eta EAJk ondo interpretatu du; Urkullu lasaigarri perfektua da

MARIANO FERRER

Zuen bizitza profesional guztian ETA izan zen agendan lehen lerroko gai nagusia, eta orain jada ez da existitzen.

M. Ferrer: ETA hor zegoen egunero, baina zer diren gauzak, *Egin* kaleratu genuen lehen egunean ez zegoen inolako albisterik, eta erdi asmatu behar izan genuen Leizaola Euskadira etortzekoa zela. Anekdota alde batera utzita, nire bizitzan hori baino ez dut ezagutu: frankismoaren 40 urte eta ETaren 40 urte.

M. Purroy: ETak eragin izugarria izan du nire bizitza pertsonal eta profesionalean, eta herrialdea hipotekatu du. Nik, *Egineko* zuzendari izan nintzelako, ezin izan nuen gero lanik aurkitu urte askoan.

1975ean, sinatuko zenuketen Euskal Herria 2018an gaur egun den modukoa izatea?

M. Ferrer: Ez. Nik espero nuen Espainiako demokrazia kalitate handiagokoa izango zela, eta Euskal Herrian ez ginela mugatuko Espainiako eredu burokratiko gure erakundeetan erreproduzitzera. Eta jakina, ez nuen aurreikusten ETaren bilakaera horrelakoa izango zenik.

M. Purroy: Nik ere ez. Pentsatzen nuen euskal politikariak gizatasun eta kultura aldetik beste itzal batekoak izango zirela, baina burokrata handiuste batzuk izan dira. Negargarri aritu dira, kale eta kale. Alferrrik galdu da berezko talentu eta lidergo ugari. Eta ETari buruz, gauza bera, sortutako gatazkak eragotzi egin du herriak aurrerapausoak ematea. ●

VITORIA GASTEIZ green capital

Gasteizen hartu zure lekua eta ez galdu aukera

Oihaneder euskararen etxean

[IKUS-ENTZUNEZKOA]

"Jaingoak ez dit barkatzen"

2019/01/23, 19:00

Josu Martinez. Lezo Urreztietaren bizitza.

[IKUSKIZUNA]

"Sekula kontatu behar ez nizekizun gauzak"

2019/01/27, 19:00

Koruko Heras eta Iban Zaldua

[KONTZERTUA]

Audience

2019/01/31, 19:30

Gizarte etxeetan

[IKUS-ENTZUNEZKOA]

"11 baino +: Has Gasteizen euskaraz bizitzen"

2019/01/24, 19:00

Salburuko gizarte etxean

2019/01/31, 19:00

Zabalganeko gizarte etxean
Mikel Ezkerro. Euskaraldiaren esperientzia

Jimmy Jazz aretoan

[KONTZERTUA]

Willis Drummond + Inoren Ero Ni

2019/01/26, 20:30

Barrutia ikastolan

[IGANDEAK JAI]

Tailerra eta Txoborro magoa

2019/01/27, 17:00-19:00

Familia giroan euskaraz

(3 eta 10 urte bitartekoentzat)

Ignacio Aldekoa Kultura Etxean

[IRAKURLE KLUBA]

'Mendi-joak'

2019/01/31, 19:30

Aingeru Epaltzaren Mendi-joak liburua